מפניני הפרשה - מאמר

צעד מעשי ראשון

יעקב אבינו הלך לחרן לדרך מלאה סכנות - גשמיות ורוחניות. עשו אורב לו בדרך, לבן ממתין לו לרמותו והוא הולך לגלות לבית מלא תרפים.

מה מצפה לו? הקב"ה מבקש להרגיעו, שלא ידאג, שלא יפחד. ומבשרו שזרעו יהיה כעפר הארץ, ויתברכו בו כל משפחות האדמה. מוסיף ואומר לו שזרעו יירש את שהארץ, ומבטיח לו שלא יעזבנו עד שההבטחות יקיימו.

הבטחות נפלאות! האם הקב"ה מתגלה אליו מיד כשהוא יוצא מבאר שבע ומבטיח לו את כל זה ? לא!

הוא מניח לו ללכת לחרן בלי הבטחות! יעקב אבינו יוצא מבאר שבע, עולה בנגב, חוצה את מדבר יהודה, עובר את השרון, את עמק בית שאן, את הגליל התחתון, עולה לרמת הגולן, מגיע עד חרן ומשמים לא אומרים לו מלה!

בדרכו הוא עובר על פני הר מוריה, מקום המקדש, ולא רמזו לו שיש עבורו נבואה ובשורה, מדוע? מובא במדרש: "הוא לא נתן אל ליבו להישאר שם להתפלל – האם מן השמים יעכבוהו?"

לא! לא עיכבו אותו - הוא הגיע עד חרן, והיה יכול להמשיך ולבא אל לבן, ולשאת את בנותיו, ולהפסיד הלילה את כל הברכות הללו, את הכתרים הנישאים, את הנבואה החשובה. איך בכל זאת זכה לה?

כאשר הגיע לחרן ערך חשבון נפש, הרהר בלבו: "**הייתכן שעברתי על מקום שהתפללו בו אבותי, ולא התפללתי בו**?" - הרהור של חרטה. כמה הרהורי חרטה עוברים בליבנו, על דברים שהיינו צריכים לעשות ולא עשינו, או שלא עשינו כהוגן. ומה אנו אומרים? "הבל", בפעם הבאה נשלים.

אבל יעקב אבינו לא נהג כך. הוא הסתובב כדי לחזור! הוא היה מוכן ללכת חזרה לרמת הגולן, לרדת לגליל, לחצות את השומרון – ולהסתבך במלכודת של עשו הזועם, האורב לו! – כדי לתקן משגה!

ואז – הדרך קפצה לו, הר המוריה נעתק ממקומו ובא לבית אל, והוא לן במקום, וזכה במחזה הנבואה, ובהבטחות הנשגבות, ובכל הכתרים. ומדוע? משום שהחוא היה מוכן – לחזור ולצעוד!!

מאתיים שנה לאחר מכן התבשרו עמרם ויוכבד שעתיד לצאת מהן בן, שיהיה מושיעם של ישראל. לימים, כשמשה רבינו סירב לשליחות ברוב ענוותנותו, אמר לו הקב"ה: "**משה, אם אין אתה גואלם – אין אחר גואלם**".

שמונים שנה עברו על משה, עד שהגיעה עת הגאולה, ואז כשהוא רועה במדבר את צאן יתרו, לפתע ראה והנה סנה בוער באש. "**ויאמר משה, אסורה נא ואראה את המראה גדול הזה: מדוע לא יבער הסנה**"- סר לראות, וקיבל את ההוראה לגאול את העם.

מדהים! אם משה רבינו היה מתפלא מהסנה הבוער באש ואיננו אוכל, משתומם – וממשיך הלאה. מה היה קורה? הוא היה ממשיך להיות רועה צאן, ועם ישראל היה ממשיך לעבוד בחומר ובלבנים.

כמה חשוב הוא גילוי העירנות והאכפתיות של כל אדם למה שקורה במשפחתו ובסביבתו. מי יודע כמה גאולות הפסדנו, מפני שראינו דבר שהיה צריך לעורר את האכפתיות שלנו, אבל לא - אפילו לא צעדנו את הצעד!?

כל אחד והצעד שלו, כל אחד והגאולה שלו, כי בשמים מחכים לצעד, לצעד אחד. ל"**פיתחו לי פתח כחודה של מחט**", נגלה אכפתיות אמיתית, נעשה את הצעד הראשון ובע"ה הכל יבוא לקראתנו.

בין אדם לחבירו

כמה מצער שילדים שהוגדרו כ"בעיתיים" נחלו כשלון אך ורק בגלל שלא הובנו כהלכה על ידי מורה, שהדביק להם תוויות אשר פגעו בתדמיתם בעיני כל מוריהם לעתיד. לכן על המורה להשתדל בכל כוחו להבין עד תום את התנהגותו של כל תלמיד, ולא ימהר לגנות.

חיוני ביותר שהתלמיד ירגיש בנוח בבואו לבטא את רגשותיו בפני מורו. ארבעת התנאים הראשונים של דיבור לתועלת, דורשים שיחה פתוחה עם התלמיד לפני שמדווחים על בעייתו, למעט כשיש חשוש מסכנה של ממש.

שואל ומשיב

שאלה: האם מצווה לשבח את ארץ ישראל (הארץ) והאם אסור לגנותה?

תשובה: יסוד חטאם של המרגלים היה שלא אהבו את הארץ, שנאמר בתהלים קו', כד: "וימאסו בארץ חמדה לא האמינו לדברו".

מתוך כך דיברו בגנותה. מכאן נלמד על מעלתה של ארץ ישראל, שהרי איסור לשון הרע חל על אנשים בלבד, כדי שלא לצערם, לפיכך אין איסור לספר לשון הרע על עצים ואבנים שאינם חשים צער.

אולם על ארץ ישראל אסור לספר לשון הרע, מפני שהמדבר בגנותה כופר בתורה ששיבחה את הארץ, ומעכב את גילוי שמו של ה' בעולם, שאינו מתגלה אלא דרך ארץ ישראל, ארץ הקודש. לפיכך עונשו של המוציא דיבת הארץ חמור במיוחד, שאפילו בני דור דעה, שקיבלו תורה מסיני, לא עמדה להם זכותם, וכיוון ששמעו עליה לשון הרע ומאסו בה, נגזרה עליהם מיתה, ונתעכבה כניסת ישראל לארץ ארבעים שנה.

כמו כן מסופר במסכת כתובות בדף קיב. על גדולי האמוראים שהיו משתדלים שלא יצא שם רע על ארץ ישראל. רבי חנינא, כשהיה מהלך בארץ ישראל וראה מכשול בדרך, היה מתקנו. ומפרש רש"י שהיה משווה ומתקן מכשולי העיר מפני חיבת הארץ שהיתה חביבה עליו, היה מחזר תמיד לתקנה כדי שלא יצא שם רע על דרכיה. ורבי אמי ורבי אסי היו מדקדקים להושיב את תלמידיהם במקום הנעים ביותר, בבוקר כשהיה מעט קר הושיבום בחמה, ולעת הצהרים כשנעשה חם הושיבום בצל, כדי שלא יתרעמו חלילה על ישיבת הארץ ואקלימה. עלינו לתקן את חטא המרגלים ולדבר בשבחה של הארץ ולהודות לה' על המתנה הטובה שהנחיל לאבותינו ולנו. ובפרט בדורנו, שבחסדי ה' מיליוני יהודים זכו לעלות לארץ, להקים בה משפחות וליישבה, מה שלא זכו דורות רבים של צדיקים וקדושים לפנינו. לכן חובה מוטלת עלינו, להקפיד לדבר בשבחה של ארץ ישראל, לאהוב את נופיה, לקשטה בעצים ופרחים, לנקותה מפסולת, לתקן את דרכיה, לבנות בה בתים נוחים ונאים.

כתב הרב קוק באגרות ראיה שיסוד הגלות והשפלות הנמשך בעולם, בא ממה שאין מודיעים את ארץ ישראל, את ערכה וחכמתה... (מבוסס על פניני הלכה)

מפניני הפרשה - רעיון

פנה הודה - לא לגמרי!

"**ויצא יעקב מבאר שבע**" – מפסוק זה למד רש"י שיציאת צדיק מן המקום עושה רושם. שבזמן שהצדיק בעיר הוא הודה הוא זיוה הוא הדרה, יצא משם פנה הודה פנה זיוה פנה הדרה. במדרש שאלו, הרי עדיין נשארו שם יצחק אבינו ורבקה אמנו. ותירצו שאינה דומה זכות שני צדיקים לשלושה: כל צדיק והשפעתו, לכל צדיק יש את יהודו. אומנם יעקב אבינו היה: "יושב אהלים" - שוקד על תלמודו בצנעה, אולם השפיע בקרני אור סמויות, מאיר לכל סביבותיו. יש זמנים שפועלת קדושה באדם, אבל הוא לא מודע למעלתה, לכן הוא מסתכל בעצבנות בשעון, מתי תצא כבר השבת, מקפל את הטלית לקראת סוף התפילה וכדומה. מתי יהיה מודע למעלת הקדושה? - רק כשיוצא הוא לעולם החולין, רק אז תחוש נפשו בירידה, בחומריות, בשיממון...

ידועים דברי הצל"ח על דברי הגמרא בברכות, שהקובע מקום לתפילתו אלוקי אברהם בעזרו, ואויביו נופלים תחתיו. מדוע? - משום שהמקום התקדש בתפילתו הקודמת, וקדושת המקום עוזרת לתפילה הנוכחית להתקבל בקלות.

יוצא שלמרות שככלות המצווה והעבודה "פנה הודה פנה זיוה ופנה הדרה", לא לגמרי פנו. אחד מיסודות תורת הקבלה הוא: אור שהיה נגוז, הותיר אחריו רושם קלוש המהווה כלי לקבלת האור הבא. זהו שאמרו שאלמלי שמרו ישראל שתי שבתות כהלכתן, היו נגאלים: השבת הראשונה הייתה מותירה רישומה כל כך, עד שהשבת השניה היתה מביאה לגאולה! לכן, אל יתייאש אדם מקושי עמל התורה, תפילה, תשובה ומעשים טובים - ההתחלות קשות, אך סוללות הן דרך להמשך - "מצוה גוררת מצוה". סוף התורה, "לעיני כל ישראל", נוטריקון כלי. שכל סיום יוצר כלי להכיל ביתר קלות את ההמשך להתעלות מתמדת!

נר ה' נשמת אדם, גיליון זה מוקדש לעילוי נשמת:

יעקב בן מסעודה טובול ז"ל החייל לביא בן אורית ג'הסי ע"ה הי"ד
ויקטור בן שרינה תמאם ע"ה שמעון בן שלום ושרה גריידי ע"ה
מנחם יצחק בן שמואל חיים הילמן ע"ה שלום בן שלום כתריאל ע"ה
החייל גלעד בן דניאל ושרית אלמליח הי"ד

נר ה' נשמת אדם, גיליון זה מוקדש לעילוי נשמת:

שלום בן חויתו שחר ז"ל הרב אבירם אברהם בן זיוה חריב הי"ד
רחל בת סוליקא דנינו ע"ה רבקה פרי בת ג'ונג'ון תפילין ע"ה
מרים בת עישה קרסנטי ז"ל שולמית בת מאיר האוזמן ע"ה
שרה בת רבקה שרון ז"ל אסתר בת מסעודה לבית אלבז ז"ל

בס"ד ה' לחודש כסלו ה'תשפ"ה
שנה שלושים ואחת גליון מספר 09
יוצא לאור על ידי שמעון בוחניק
רב קהילה בישוב חשמונאים

קול ששון

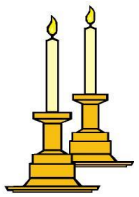
פרסומים תורניים
בהלכה, הגות, אגדה ופרשת שבוע
ע"ש ששון בן שמחה לבית בוחניק ז"ל

שבת קודש
פרשת ויצא
מפטירים

ספרדים ותימנים:
"ועמי תלואים" (הושע יא')
אשכנזים: 'ויברח יעקב' (הושע יב')

חשמונאים (שעון חורף)

כניסת השבת:	16:17
יציאת השבת:	17:15
זמן רבנו תם:	17:47

מהלכות הדלקת נרות חנוכה עפ"י שו"ע ופוסקים אחרונים

מי חייב בהדלקת נרות חנוכה

א. מצוות הדלקת נרות חנוכה היא נר איש וביתו, המהדרים מדליקים נר לכל אחד ואחד, והמהדרים מן המהדרים - לדעת בית שמאי ביום הראשון מדליקים שמונה נרות ומכאן והילך פוחת והולך, ובית הלל שהלכה כמותם, ביום ראשון מדליק אחת, מכאן ואילך מוסיף והולך.
בשאלה כיצד הוא מנהג המהדרים מן המהדרים לגבי מצוות הדלקת נרות חנוכה? נחלקו בזה הפוסקים.

- הרמב"ם כתב שכל אחד מבני הבית ידליק את נרותיו, ובהמשך כתב, שהמנהג פשוט בספרד, שמדליקים רק "חנוכייה" אחת בסדר עולה של הנרות, וכך נוהגים רוב יהודי תימן הבלאדים.
- מרן פסק בשו"ע, המהדרין מן המהדרין מדליקים "חנוכייה" אחת לכל בית, בסדר "מוסיף והולך נר אחד בכל לילה", ואפילו אם רבים בני הבית לא ידליקו יותר, וכך מנהג הספרדים.
- עפ"י הרמ"א המנהג שכל אחד מבני הבית שהם בר מצווה מדליק "חנוכייה" משלו. הרמ"א מציין שיש להיזהר לתת כל אחד ואחד נרותיו במקום מיוחד, כדי שיהא היכר כמה נרות מדליקים.

ב. אפילו שכתב מרן השו"ע "ואפילו אם רבים בני הבית לא ידליקו יותר", ילדים קטנים שהביאו "חנוכיה" שהכינו בגני הילדים וכדומה, אין למנוע מהם להדליקם גם למנהג הספרדים, ויש להניח כל חנוכיה במקום אחר.

ג. גם הנשים חייבות במצוות נר חנוכה, מפני שאף הן היו באותו הנס. אשה יוצאת ידי חובת המצווה בהדלקת הנרות של בעלה, ובשעת צורך יכולה להוציא את בעלה ידי חובת המצווה.

ד. כשבעל נאלץ להיעדר מביתו בזמן הדלקת נרות חנוכה עד שעה מאוחרת בלילה, ראוי שימנה את אשתו שתהיה שלוחה להדליק את נרות החנוכה בזמנם, ובזה יוצא גם הוא ידי חובה.

ה. כשהבעל או האשה אינם בבית בתחילת זמן ההדלקה, ומתעכבים מעט יש אומרים שבמצב זה יש להדליק בתחילת הזמן, ויש אומרים שנכון יותר להמתין מעט ולהדליק כששניהם נוכחים, וכך ראוי לנהוג.

מקום ההדלקה

ו. בזמן חכמי המשנה היו מדליקים את נרות החנוכה בפתח הסמוך לרשות הרבים. אם פתח הבית פנה לרשות הרבים היו מדליקים בפתח הבית מבחוץ, ואם הייתה חצר היו מדליקים את הנרות בפתח החצר, זאת כדי לפרסם את הנס. במשך הגלות, כשלחצו עלינו הגויים ולא התירו ליהודים להדליק נרות חנוכה, נהגו להדליק הנרות בתוך הבית.

ז. בזמננו ובפרט בארץ ישראל שאין חשש מרדיפת אויבים, יש שהחזירו עטרה ליושנה ומהדרים להדליק הנרות בפתח החצר הפונה לרשות הרבים. (וכדי שלא יכבו מניחים את החנוכיה בתוך תיבת זכוכית).

ח. יש הממשיכים את המנהג להדליק את הנרות בפתח הבית כלפי פנים, או בחלון הפונה לרשות הרבים. ומכל מקום, אף שטוב להחזיר עטרה ליושנה כנ"ל, כשיש חשש גניבות וכדומה אין חובה להדר בזה.

ט. לכתחילה יש להניח את הנרות כך שהשלהבת תהיה בגובה שבין שלושה טפחים לעשרה טפחים (בין 30 ל 100 ס"מ) מהקרקע, ויש אומרים שיש להניחם דווקא בגובה שבין שבעה לעשרה טפחים (בין 56 ל 70 ס"מ).

י. אין להדליק נרות חנוכה במקום גבוה יותר מ 20 אמה (כעשר מטר), מפני שבגובה כזה לא שולטת העין ונמנע פרסום הנס. אדם שמתגורר בבית משותף בקומה רביעית ומעלה (יותר מ 20 אמה):

- יש אומרים שעדיף שידליק את הנרות בתוך הדירה, בטפח הסמוך לפתח, לשיטה זו פרסום הנס הוא לבני הבית.
- יש אומרים שעדיף להדליק את הנרות בחלון הדירה הפונה לרשות הרבים. פרסום הנס בשיטה זו יהיה לבני אדם הגרים בבניינים הסמוכים, שביחם אליהם יש פחות מ 20 אמה.
- לדעה שמדליקים על אדן החלון, אם הנרות נראים רק מצד אחד של החנוכייה (כאשר לחנוכייה "גב" עם ציורים), טוב להניח את החנוכיה באלכסון, כדי שהנרות יראו כלפי פנים וכלפי רשות הרבים.

הדלקת נרות חנוכה באירועים

יא. במקום שנאספו אנשים לעצרת או למסיבת חג או לחתונה וכדומה, אם מתפללים שם מנחה וערבית במניין, מותר להם להדליק שם נרות חנוכה בברכה משום פרסום הנס. בכינוס של קבוצת חיילים גדולה בצבא, יש מתירים להדליק בברכה אף שאין מתפללים שם כלל.

יב. יש מתירים להדליק שם בברכה אף שמתפללים שם רק ערבית במניין, ויש מתירים להדליק במקרה זה בברכה, אף אם אין מתפללים שם כלל.

הדלקה בערב שבת ומוצאי שבת

יג. לכתחילה נכון להתפלל מנחה בערב שבת לפני הדלקת נרות חנוכה, מפני שתפילת מנחה היא כנגד קורבן תמיד של בין הערבים והדלקת נרות חנוכה הם זכר לנס שהיה בהדלקת המנורה, אשר הדלקתה במקדש הייתה אחרי קורבן תמיד של בין הערביים.

יד. נוהגים להדליק את נרות חנוכה לפני הדלקת נרות שבת, אפילו לספרדים שלשיטתם אין האשה מקבלת השבת בהדלקת נרות שבת.

טו. יש להניח נרות ארוכים או לשים מספיק שמן שידלקו חצי שעה אחרי צאת הכוכבים. ונכון לא להקדים את הדלקתם יותר מ 20 דקות לפני השקיעה, כדי שהדלקת נרות חנוכה תהיה סמוך ככל האפשר לזמנה.

טז. במוצ"ש מנהג הספרדים שמבדילים ואחר כך מדליקים נרות חנוכה, וכך נוהגים גם חלק מהאשכנזים, ויש מהאשכנזים הנוהגים להדליק נרות חנוכה ואחר כך להבדיל. אם אפשר טוב להכין את נרות החנוכה של מוצאי שבת כבר לפני שבת, כדי לא לעכב את הדלקתם במוצאי שבת.

פינת העורך

"ויחלום והנה סולם מוצב ארצה וראשו מגיע השמימה..." (פרק כח') "ארצה" כתב הר"ן בדרשותיו שהכוונה לארץ ישראל, והודיעו הכורא יתברך את מעלת ארץ ישראל- ארץ הקודש, שבסגולתה הרוחנית מתעלים הצדיקים שנמשלו למלאכים, ועל ידה מתעלים הם להשגות מרוממות, ואינם נרתעים אף מעת ירידה ונסיגה, ואוגרים בה כח להתחדשות והתעלות חדשה.

ברכות מכל הלב

ברכות מעומק הלב וברכת מזל טוב לר' יהונתן וליאל האמי הי"ו ולכל בני משפחותיהם – משפחת האמי ומשפחת פוזיילוב הי"ו, לרגל הולדת בנם יהודה לביא הי"ו והכנסתו בעיתו בבריתו של אברהם אבינו ע"ה.
יהי רצון שתזכו לגדלו יחד עם כל יוצאי חלציכם באושר, שמחה ונחת לאהבת תורה ויראת שמים, וימצאו חן ושכל טוב בעיני אלוקים ואדם.

ברכות מכל הלב

מזל טוב וברכות מעומק הלב לבחור היקר יאיר שרעבי הי"ו, בן ענת ואופיר שרעבי הי"ו ולכל בני משפחתו לרגל הגיעו למצוות.
יהי רצון שיוצר המאורות יאיר את דרכך, וישלח ברכה והצלחה בכל מעשי ידך לטובה ותזכה לעבוד את ה' בשמחה ונחת ומתוך אהבת תורה ויראת שמים ותמצא חן ושכל טוב בעיני אלוקים ואדם.

אסוקי שמעתתא אליבא דהלכתא

"שונה הלכות" – הלכה ומקורה

מה צריך השלישי לאכול כדי להצטרף לזימון

בגיליון הפרשה שעברה למדנו ששנים שאכלו יחד וגמרו לאכול, ובא שלישי ורוצה להצטרף אליהם ולזמן איתם, אם יאכל איתם יחד באותו שולחן יכול להצטרף איתם, כל זמן שלא סיימו את סעודתם, ועדיין הם במצב שאם יביאו לפניהם מאכל שהם אוהבים מאוד, יוכלו לאכול ממנו משהו, משום שזה אומר שעדיין לא סיימו את סעודתם לגמרי.

מה צריך לאכול השלישי כדי שיוכל להצטרף אליהם לזימון? האם כדי להצטרף עימהם חייב לאכול דווקא פת, או שאפילו אם אכל עימהם דבר קל, כגון פירות וירקת יכול להצטרף?

מקור בתלמוד

בגמרא במסכת ברכות דף מה. מובא שכדי להצטרף לזימון בעשרה, אין צורך שכולם יאכלו פת, אלא מספיק שרובם יאכלו פת, ובזה נחלקו רבי ירמיה ורבי זירא – לדעת רבי ירמיה מספיק ששישה יאכלו פת, ולדעת רבי זירא צריך שבעה שיאכלו פת, כדי שיהיה רוב הניכר: **"אמר רבי יהודה בריה דרב שמואל בר שילת משמיה דרב: תשעה אכלו דגן ואחד אכל ירק - מצטרפין. אמר רבי זירא, בעאי מיניה מרב יהודה: שמנה מהו? שבעה מהו? - אמר ליה: לא שנא. ששה ודאי לא מיבעיא לי. אמר ליה רבי ירמיה: שפיר עבדת דלא איבעיא לך, התם טעמא מאי - משום דאיכא רובא, הכא נמי - איכא רובא. ואיהו סבר: רובא דמינכר בעינן. מפרש רש"י: ואיהו סבר - רבי זירא שהיה קובל ומתחרט על שלא שאל על הששה, סבר: דילמא רובא דמנכר שפיר בעינן דליכול דגן, ואי בעי מיניה ששה לא היה מתיר.**

פסיקת הרי"ף

הרי"ף במסכת ברכות דף לה: (בדפי הרי"ף) פסק להלכה כרבי זירא שצריך שבעה שאכלו דגן (פת) ושלושה שאכלו אפילו ירק. והוסיף שלגבי שניים שאכלו ורוצים לצרף שלישי, צריך שהשלישי יאכל כזית דגן .

רבינו יונה

רבינו יונה על הרי"ף במסכת ברכות דף לה: כתב שרבו חולק על הרי"ף ולדעתו כדי ששניים יוכלו לצרף אליהם שלישי, מספיק שהשלישי יאכל איתם ירק, או ישתה איתם משקה חשוב, כדי להצטרף אליהם לזימון.

רא"ש

כדעת רבנו יונה כתב גם הרא"ש במסכת ברכות פרק ז' סימן כא', זאת בהתבסס על דברי התלמוד הירושלמי.

רמב"ם

הרמב"ם בהלכות ברכות פרק ה' הלכה ח' פסק לגבי צירוף לזימון בעשרה בהזכרת השם, שאם שבעה אכלו פת, ושלושה אכלו אפילו ירק יכולים להצטרף לזימון, ובתנאי שהמזמן יהיה מאלו שאכלו פת. אולם לגבי צירוף לזימון בשלושה צריך שכל השלושה יאכלו פת.

פסיקת הטור

הטור בסימן קצ"ז פסק להלכה כדעת אביו הרא"ש וכתב שאם השלישי אכל דגן, אפילו שאינו להם יכול לזמן.

פסיקה להלכה בשולחן ערוך

בסימן קצ"ז סעיף ב' פסק מרן להלכה ששבעה שאכלו פת והשאר אכלו ירק וכדומה ואפילו שתו משקה חשוב כגון שכר או יין, מצטרפים ביחד לזימון בהזכרת השם אבל לא שישה, מפני שצריך שיהיה רוב ניכר.

"תשעה שאכלו דגן ואחד אכל כזית ירק, מצטרפין להזכיר שם ואפילו לא טיבל עמהם אלא בציר או לא שתה עמהם אלא כוס אחד שיש בו רביעית מכל משקה חוץ מן המים, מצטרף עמהם והוא שיהיה המברך אחד מאוכלי הפת, ואפילו שבעה אכלו דגן ושלושה ירק, מצטרפין, אבל ששה, לא, דרובא דמינכר בעינן".

מפסיקת מרן בסעיף ג' עולה שכדי ששניים יצרפו שלישי לזימון, צריך שהוא יאכל לחם, ורק בדיעבד, אפשר לצרפו לזימון על ידי שיאכל ירק או ישתה משקה חשוב: **"המצטרף צריך לברך ברכה אחרונה על מה שאכל, ואינו נפטר בברכת המזון של אלו. במה דברים אמורים, דסגי בכל מאכל, להצטרף לעשרה, אבל לשלושה, אינו מצטרף עד שיאכל כזית פת. ויש אומרים, דבכזית דגן מהני אפילו אינו פת, ויש אומרים דבירק ובכל מאכל, מהני, הלכך שנים שאכלו ובא שלישי, אם יכולים להזקיקו שיאכל כזית פת, מוטב, ואם אינו רוצה, לא יתנו לו לשתות ולא מאכל אחר, ואם אירע שנתנו לו לשתות או מאכל אחר, יזמנו עמו אף על פי שאינו רוצה לאכול פת".**

משנה ברורה

במשנה ברורה בס"ק כב' כתב שהמנהג כיום שאם השלישי לא רוצה לאכול פת, לכתחילה נותנים לו מאכל אחד כדי לצרפו לזימון.

פסיקה להלכה בשולחן ערוך

מרן בשו"ע בסימן קצ"ז סעיף ד' שאם בני אדם אכלו יחד ונקבעו לזימון, אלא שיש בהם שאכלו כדי שביעה ויש בהם שלא אכלו כדי שביעה, צריך שמי שאכל כדי שביעה יזמן ויברך להם את ברכת המזון.

הרמ"א בהגה הוסיף שאדם שתאב לשתות ולא שתה, לא מתחייב בברכת המזון מהתורה, אפילו אם אכל כדי שביעה, לכן אם חלקם שתו משקה בסעודה וחלקם לא שתו עדיף לכתחילה שמי ששתה יזמן ויברך ברכת המזון: **"חברים שאכלו כאחד, קצתם אכלו כדי שביעה וקצתם לא אכלו אלא כזית, אם כולם יודעים לברך מצוה שיברך אותו שאכל כדי שביעה ויוציא את האחרים, ואם אין יודעים כולם לברך, מי שאכל כזית יכול להוציא אף אותם שאכלו כדי שביעה. הגה: יש אומרים שאינו חייב לברך מדאורייתא אם לא שתה והוא תאב לשתות...וטוב ליזהר לכתחילה אם מקצתן שתו ומקצתם לא שתו, שיברך מי ששתה (דברי עצמו)".**

סיכום

שבעה שאכלו יחד לחם ושלושה אכלו עמהם כזית פירות או ירקות או אפילו שתו עימהם כשיעור רביעית מכל משקה חוץ ממים, הרי הם מצטרפים לזימון עשרה, שאף הם נכללים בקריאה "שאכלנו משלו", ובזכותם יזכירו את השם באמירת "אלוקינו". ואם רק שישה אכלו לחם, כיוון שאין שם רוב ניכר שאכל לחם, יזמנו בלא הזכרת השם.

ולגבי זימון בשלושה נחלקו הראשונים. לדעת הרמב"ם, רק אם כל השלושה יאכלו לחם, מצטרפים לזימון. ולדעת הרי"ף, גם אם שניים יאכלו לחם והשלישי מזונות, השלישי מצטרף לזימון. ולדעת הרא"ש, גם אם השלישי יאכל פירות או ירקות או משקה שאינו מים, מצטרף לזימון. ולמעשה, אם היו שניים שאכלו לחם, לכתחילה יבקשו מהשלישי שיאכל עמהם לחם או לכל הפחות מיני מזונות, ואם אינו רוצה לאכול פת, לכתחילה לא יצרפו אותו לזימון על ידי אכילת מיני מאפה שברכתם מזונות או ירק, ויברכו כל אחד לעצמו, ובדיעבד, גם אם אכל עמהם פירות או ירקות או שתה משקה מזין, יזמנו עמו.

ועל המצטרפים להקפיד לברך ברכה אחרונה לאחר הזימון, ואם טעו ובירכו לפני הזימון, כבר אינם יכולים להצטרף. וכמובן שהמזמן צריך להיות אחד מאלה שאכלו לחם.

נציין שמרן בשו"ע בסימן קצ"ג סעיף א' כתב: "...ושנים שאכלו, מצוה שיחזרו אחר שלישי שיצטרף עמהם לזימון..." ובסימן קצ"ז כתב שחובה לתת לשלישי פת כדי לצרפו לזימון: "שנים שאכלו כאחד וגמרו, ובא שלישי...וחייבים ליתן לו לאכול כדי שיצטרף עמהם..." ובמשנה ברורה בסימן קצ"ג שחובה או מצווה זו חלים רק אם השלישי נמצא איתם בית: "היינו אם הוא עמהם בביתם מצוה ליתן לו דבר מה לאכול כדי שיצטרף עמהם ומשמע בגמרא דאף אם הוא שמש המשמש בסעודה שאין דרכן לאכול אתו ביחד מצוה שיקראו לו לאכול אתם כדי שיוכלו לזמן"

תהילת ה' ידבר פי – ביאור על ספר תהלים

ביאור ופירוש על ספר תהלים – עפ"י מלבי"ם ועוד

עפ"י פירוש המלבי"ם אחרי שבפסוק א' פירט דוד המלך מהם הדברים שעושים האדם מאושר, ושהאושר בא בשלמות בשלשה עניינים - שלמות הקנין, שלמות הגוף ושלמות הנפש.

את פסוק ג': **"והיה כעץ שתול על פלגי מים אשר פריו יתן בעתו ועלהו לא יבול וכל אשר יעשה יצליח"** – מבאר מלבי"ם שדוד המלך כתב "כעץ שתול" ללמד שעל האדם לפעול מצד כוח הצומח שבו, כמו עץ ששרשיו נטועים היטב ומפרחים את נופו, ולא כעשב השדה, שהוא זמני בלי המשכיות - צץ ופורח באביב ואז נובל.

"...ויש הבדל בין העץ והעשב, כי העשב נראהו צץ בימי האביב מוציא פרחו וזרעו למינהו, ואז יבול ואיננו, עד שנדמה שכל תכליתו אך קיום מינו לא אישו. לא כן העץ, שיתקיים ימים רבים, יוציא ציץ ופרח ופרי, וזרעו בו שנה שנה, כאילו מלבד קיום מינו גם אישו יעמוד ימים רבים והיה פריו למאכל ועלהו לתרופה.

ומצד המשל הזה אמר באושר איש השלם ומעלותיו. - **"...יהיה כעץ, לא כעשב לא כציץ, אשר רק מינו ישמור והוא תכליתו האחרון, וכן המון בני האדם, לא יעשו מאומה לקיום אישם רק לקיום מינם ולהניח יתרם לעוליהם, כאילו אין להם תכלית אחר רק קיום המין. אבל הוא דומה כעץ אשר מלבד קיום מינו אשר עוד ינוב בשיבה גם אישו יתקיים, ויתן פרי קדש הלולים תורה ומעשים טובים להשארת נפשו..."**

פסוק ד': **"לא כן הרשעים כי אם כמץ אשר תדפנו רוח"**. מבאר מלבי"ם: **"...אחר שבאר אושר הצדיק, מבאר כי ימצא ההפך ברשעים שלא לבד שלא ימצא להם האושר והחצלחה הנמצא אל הצדיק...אבל הם דומים בהיפך כמוץ, ולא כמוץ שהדגן בתוכו, שהוא שומר להפרי, שאז הרוח לא יזיזנו ממקומו כי הבר והדגן מגין עליו, רק כמוץ אשר תדפנו רוח, אשר הוסר הדגן מתוכו והרוח ישאנו, כי כן בעוד שההמון מתדבק אל הצדיק לשמרו ולחקוף עליו כמוץ על הדגן בו ימצא סתרה...ובאר ג"כ במשל הזה כי כמו שהחיפת המוץ מן הרוח יש לו צורך לזרות ולחבר לנקות הבר מן הפסולת, כן אבדן הרשעים הוא לצורך בל יתערבו עם הצדיקים..."**

חוכמה ודרכי חיים - ביאור משלי

ביאור ופירוש על ספר משלי – עפ"י מלבי"ם ועוד

המלבי"ם כתב וכתב שעל ידי המשלים שבספר, האדם לומד איך להתנהג בענינים שבין אדם לחברו ובהנהגה המדינית, המשפט הוא מה שיעשה ע"פ הדין, והצדק הוא לפנים משורת הדין.

ביאר המלבים ששלמה המלך קובע שספרו מתאים ומועיל לכל סוגי בני האדם. לפתאים יתן הספר ערמה, שלא להאמין לכל דבר, אלא יקבל את היכולת להבין דברים לאשורם. כלומר המשלים שבספר יקנו לאדם פתי מידת ערמימות, בעזרתה יבחן את דרכיו ותהלוכותיו ולא יהיה כיונה פותה.

"...לכן אמר שהמשלים האלו יועילו להפיח ערמימות בלב הפתי, שיבחן את דרכיו ותהלוכותיו ולא יהיה כיונה פותה..."

הספר יועיל גם לנער שאינו פתי ויש בו ערמה אבל מתוך שהוא רך בשנים אין בו דעת ומזימה, שהמזימה וגדרי המחשבות העמוקות.

"...והצעיר לימים לא בחן עדיין העניינים ולא קנה ידיעה ברורה...המשלים האלה יתנו לו בין דעת לבחון כל דבר ולדעתו, בין מזימה".

את פסוק ה' **"ישמע חכם ויוסף לקח ונבון תחבלות יקנה"** – מבאר המלבי"ם שהמשלים בספר יועילו גם לחכמים והנבונים, שעל ידי משלים אלו יוסף לקח ותקח אזנו פרטים רבים שלא התבארו בתורה ובקבלת חכמים.

הנבון שהוא המבין דבר מתוך דבר, מהמשלים שבספר ירכוש תחבולות, כלומר שיוציא תולדות מושכלות ע"י היקשים רבים משולשלים זה מזה.

"ישמע חכם, וגם יועילו אל החכמים והנבונים, שהחכם שגדרו מי שקבל חקי החכמה מרבותיו או ע"י העסק בתורה יוסף לקח, כי החכמה רחבה מאד ואין לה קץ ועל ידי המשלים האלה יוסף לקח ותקח אזנו פרטים רבים שלא התבארו בתורה ובקבלת חכמים.

והנבון שהוא המבין דבר מתוך דבר ומוציא מושכל ממושכל ע"י היקשים יקנה תחבולות, שגדר מלת תחבולה היא שמוציא תולדות מושכלות ע"י היקשים רבים משולשלים זה מזה, שע"י הספר הזה יקנה הקדמות רבות ויתלמד לבנות ולהוציא היקשים רבים מכח בינתו אחד מחברו וחברו מחברו להרחיב גבול בינתו"

שאלות לגיל הרך (כיתות א' עד ג')

1. מה הניח יעקב מתחת לראשו כשלן בבית אל בדרכו לחרן?

א. שק שינה מקופל. ב. כרית מפוך שלקח מביתו.

ג. אבנים שאסף מהמקום ד. מרוב התרגשות לא לן, אלא למד תורה.

2. את מי ראה יעקב בא אל הבאר עם צאנו של לבן?

א. את בנות לבן - לאה וזילפה. ב. את בנות לבן - לאה ובלהה.

ג. את בתו של לבן - רחל. ד. את בלהה וזילפה שפחותיו.

3. מה שמו של הבן / שמם של הבנים שנולד/נולדו לרחל בפרשתנו?

א. יוסף ובנימין. ב. יוסף וראובן.

ג. בנימין וזבולון. ד. יוסף בלבד.

שאלה עפ"י פירוש בעל הטורים - כיתות ה' עד ח'

7. על מה הגיע ליעקב העונש של מקרה דינה וחמור בן שכם? (ל' – לג')

א. על שנשא שתי אחיות ב. על שהתהלל שיודע מה יהיה "ביום מחר".

ג. על שהחביא את דינה מעשיו אחיו. ד. תשובות א' וג' נכונות.

שאלות עפ"י רש"י ילדי כיתות ד' עד ח'

4. מי הייתה השפחה הצעירה יותר זילפה או בלהה?

א. זילפה שפחת רחל הצעירה. ב. בלהה שפחת רחל הצעירה.

ג. זילפה, וניתנה ללאה הבכורה, כדי לרמות את יעקב. ד. היו תאומות.

5. "...עַל כֵּן קָרָא שְׁמוֹ לֵוִי" (פרק כט') מי קרא את שמו לוי?

א. סבא שלו - לבן. ב. אביו יעקב בהסכמת אימו.

ג. לאה אימו ובהסכמת אביו. ד. הקב"ה.

6. מדוע הקב"ה רוצה שיעקב יחזור לארץ ישראל (פרק לא')

א. רצה שיקיים מצוות כיבוד אב ואם. ב. ידע שעשיו כבר סלח לו.

ג. רבקה התפללה לקב"ה שישוב. ד. רצה להשרות שכינתו עליו.

שאלה עפ"י פירוש הספורנו - כיתות ז' ו ח'

8. "ויקרא לו לבן יגר שהדותא ויעקב קרא לו גלעד" (לא') מה למדים מכך?

א. שלום בנוי על ויתור משני הצדדים. ב. לבן לא התכוון לקיים את הברית.

ג. צריך שני עדים בדיני נפשות ד. יעקב התעקש ולא שינה לשונו.

ברכות והודעות

"עוטר ישראל בתפארה" – חזרנות!!! להצטרף לשיעור חדש ספרו של מהר"ל "תפארת ישראל" – גברים ביום שלישי שעה 20:00. נשים ביום רביעי שעה 8:45 – בבית הכנסת הספרדי

עמותת "דעת צדקות" נותנת שירות ללימוד תורה משמעותי של אברכי כולל "ברכת אברהם" לימי אזכרה של קרוב משפחה – נא לפנות לרב שמעון בוחניק – 050-2339941